

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na oświadczenie Senatora RP Pana Waldemara Sługockiego, złożone podczas 40. posiedzenia Senatu RP w dniu 27 kwietnia 2017 roku w sprawie *postępowania funkcjonariuszy Policji wobec osób zatrzymywanych* uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Na wstępie należy zaznaczyć, że zdarzenia z udziałem policjantów dopuszczających się nieludzkiego i poniżającego traktowania mają charakter incydentalny, a informacja o każdym tego rodzaju przypadku jest szczegółowo wyjaśniana. Znaczenie, jakie ustawodawca przywiązuje do poszanowania praw człowieka przez funkcjonariuszy Policji ma swoje odzwierciedlenie między innymi w treści art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.), który stanowi, że policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Wśród regulacji szczególnie istotnych z punktu widzenia szybkiej reakcji na niepożądane zdarzenia, dającej rękojmię ujawnienia i utrwalenia ewentualnych dowodów, należy wymienić m.in.:

- obowiązek przeprowadzenia badania lekarskiego w sytuacji, gdy żąda tego osoba zatrzymana przez Policję lub gdy posiada ona widoczne obrażenia ciała¹,
- uprawnienie policjantów do obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu z pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, policyjnych izb dziecka, pokoi przejściowych oraz tymczasowych pomieszczeń przejściowych²,
- obowiązek powiadomienia właściwego przełożonego lub osoby pełniącej służbę dyżurną, jeśli w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne, widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo

¹ § 1 ust. 3 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 września 2012 r. w sprawie *badan lekarskich osób zatrzymanych przez Policję* (Dz.U. poz. 1102)

² art. 15 ust. 1 pkt 4a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji*

nastąpiła jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia – obowiązek ten dotyczy także każdego przypadku użycia lub wykorzystania broni palnej³,

- obowiązek powiadomienia właściwego miejscowo prokuratora o zdarzeniu skutkowym z udziałem policjanta⁴,
- obowiązek powiadomienia o użyciu środków przymusu bezpośredniego wobec nieletniego umieszczonego w policyjnej izbie dziecka, sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad tą placówką⁵,
- obowiązek powiadomienia określonych organów o przypadku skutkowego użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego przez pododdział zwarty⁶.

Dodatkowym elementem ochrony prawnej obywateli jest możliwość zaskarżenia niektórych czynności wykonywanych przez policjantów, związanych między innymi z zatrzymaniem. W zależności od okoliczności, w jakich zatrzymanie to nastąpiło, zażalenie przysługuje do prokuratury – na podstawie art. 15 ust. 8 ustawy o *Policji* - albo sądu - na podstawie art. 246 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, z późn. zm.).

Wymaga również zaznaczenia, że *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej* gwarantuje wszystkim obywatelom prawo składania skarg i wniosków, w tym również dotyczących działań Policji, które podlegają wyjaśnieniu na zasadach określonych w przepisach Działu VIII ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257).

Ujawnione bezprawne działania funkcjonariuszy Policji mogą zostać zakwalifikowane jako różnego rodzaju przestępstwa lub przewinienia dyscyplinarne stanowiące naruszenie dyscypliny służbowej albo zasad etyki zawodowej. Oznacza to, że z jednej strony poddawane są ocenie prawno-karnej, z drugiej zaś - dyscyplinarnej, przy czym każda z ww. procedur zawiera szeroki katalog sankcji.

Należy wskazać, że w przypadku otrzymania skarg na działania funkcjonariuszy Policji, które dotyczą naruszenia praw obywatelskich osób zatrzymywanych lub przesłuchiowanych, sprawa kierowana jest do rozpatrzenia przez Komendanta Głównego Policji oraz do wiadomości komórki organizacyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) właściwej w zakresie nadzoru nad Policją. Warto również nadmienić, że MSWiA regularnie przeprowadza ocenę zgromadzonego materiału skargowego. W przypadkach, w których stwierdzana jest cykliczność pojawiających się zarzutów wobec funkcjonariuszy Policji lub identyfikowana jest szczególnie wysoka liczba zgłoszeń dotyczących określonych jednostek organizacyjnych Policji, o potencjalnym zaistnieniu zachowań niepożądanych powiadamiana jest komórka organizacyjna MSWiA, właściwa do spraw kontroli instytucjonalnej.

W zakresie omawianej problematyki istotny pozostaje również, w szczególności w kontekście przywołanego przez Pana Senatora wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra

³ art. 37 ust. 1 pkt 3 i art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* (Dz.U. poz. 628 z późn. zm.)

⁴ art. 39 ust. 2 i art. 44 ust. 1 ustawy o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*

⁵ art. 40 ust. 2 ustawy o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*

⁶ art. 44 ust. 2 ustawy o *środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*

Sprawiedliwości z dnia 18 kwietnia 2017 roku, funkcjonujący w Policji i Straży Granicznej mechanizm przekazywania do Rzecznika Praw Obywatelskich - jako niezależnej instytucji badającej niewłaściwe zachowania funkcjonariuszy tych formacji - informacji odnoszących się do przypadków naruszeń praw człowieka. Wskazane informacje dotyczą zarówno zarzutów zawartych w skargach złożonych w związku z działaniami funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, jak i danych dotyczących zdarzeń, w trakcie których w wyniku działania lub zaniechania funkcjonariusza doszło do śmierci, naruszenia wolności seksualnej, nieuzasadnionego użycia środków przymusu lub przemocy. Rzecznik, działając na podstawie przyznanych mu uprawnień, może zdecydować o zbadaniu konkretnego przypadku. W dniu 1 sierpnia 2014 roku weszła w życie decyzja Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wprowadzenia do stosowania w Policji i Straży Granicznej „Wytycznych w zakresie zasad i trybu przekazywania informacji skargowych i pozaskargowych przez Policję i Straż Graniczną do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych”. Zgodnie z ww. decyzją, informacje skargowe i pozaskargowe przekazywane są nie tylko do Rzecznika Praw Obywatelskich, ale także do MSWiA. Ministerstwo pełni rolę podmiotu koordynującego prawidłową realizację przez Policję i Straż Graniczną działań wynikających z ww. mechanizmu.

Mając powyższe na uwadze należy podkreślić, że w Policji systematycznie podejmowane są działania mające na celu zapewnienie jak najwyższych standardów postępowania funkcjonariuszy Policji w stosunku do osób pozostających pod nadzorem, w tym osób zatrzymanych oraz osób, wobec których podejmowane są interwencje policyjne.

W szczególności na uwagę zasługuje opracowanie i przyjęcie w dniu 11 marca 2015 roku *Strategii działań nakierowanych na przeciwdziałanie naruszeniom praw człowieka przez funkcjonariuszy Policji*. *Strategia* stanowi kompleksowe podejście do zagadnienia przeciwdziałania nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu w polskiej Policji, a także wskazuje obszary o kluczowym znaczeniu dla zapewnienia przestrzegania praw człowieka i rozwiązania, które powinny zostać wdrożone. Celem *Strategii* jest zapewnienie profesjonalnego działania funkcjonariuszy Policji w relacji ze społeczeństwem, z poszanowaniem obowiązujących standardów ochrony praw człowieka, przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiej efektywności wykonywanych zadań. Z planowanych do realizacji działań, zostały m.in. przeprowadzone szkolenia dla rzeczników dyscyplinarnych w zakresie międzynarodowych i krajowych aspektów prawidłowego sposobu prowadzenia postępowań dyscyplinarnych, wprowadzono mechanizm umożliwiający generowanie statystyk postępowań dyscyplinarnych w sprawach o naruszenie praw człowieka, a także dokonano analizy przepisów i praktyki w zakresie przeprowadzania testów sprawności fizycznej pod kątem przygotowania policjantów do profesjonalnego realizowania interwencji.

Omawiając przedmiotową problematykę warto nadmienić, że zadania związane z zapobieganiem stosowania tortur przez funkcjonariuszy Policji są realizowane przez pełnomocników do spraw ochrony praw człowieka, Biuro Kontroli Komendy Głównej Policji (KGP), komórki kontrolne we wszystkich

jednostkach organizacyjnych Policji, a także Biuro Spraw Wewnętrznych KGP wraz z zarządami terenowymi.

W kontekście powyższego na uwagę zasługuje fakt, że w 2016 roku wdrożono do realizacji dokument systematyzujący pracę Policji na rzecz ochrony praw człowieka pt. „*Główne kierunki działalności edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony praw i wolności człowieka oraz strategii równych szans w Policji na lata 2016-2018*”. Realizowane zadania są skoncentrowane na doskonaleniu wewnętrznych oraz zewnętrznych działań edukacyjno-informacyjnych, mających wpływ na profesjonalizację wykonywanych przez Policję czynności w aspekcie przestrzegania praw i wolności człowieka, etyki zawodowej oraz równego traktowania.

Przedstawiając powyższe pragnę jednocześnie poinformować, że w dniu 28 kwietnia 2017 roku Komendant Główny Policji zlecił realizację zadań ukierunkowanych na podjęcie przez Biuro Spraw Wewnętrznych KGP oraz Pełnomocnika KGP ds. Ochrony Praw Człowieka działań tworzących stały mechanizm monitorowania przypadków niewłaściwych zachowań funkcjonariuszy poprzez:

- bieżące gromadzenie danych związanych ze stosowaniem przemocy (tortur) przez funkcjonariuszy Policji,
- okresowe opracowywanie analiz w przedmiotowym zakresie w celach informacyjnych dla komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji i kadry kierowniczej Policji,
- kontynuowanie czynności o charakterze prewencyjnym, ukierunkowanych na podwyższenie zakresu wiedzy i stopnia przestrzegania zasad etyki zawodowej, w tym poprzez wskazywanie indywidualnych konsekwencji ponoszonych przez funkcjonariuszy naruszających prawo, jak również konsekwencji związanych z uszczerbkiem w wizerunku całej organizacji.

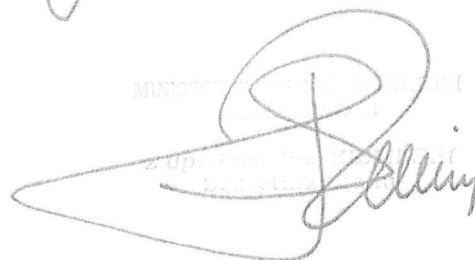
Ponadto na polecenie Komendanta Głównego Policji została przeprowadzona analiza dotycząca decyzji podejmowanych przez przełożonych w poszczególnych przypadkach negatywnych zachowań funkcjonariuszy Policji, którzy w latach 2008-2016 zostali skazani prawomocnymi wyrokami sądów za przestępstwo stypizowane w art. 246 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - *Kodeks karny* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1137 z późn. zm.). Wspomniana analiza miała na celu scharakteryzowanie okoliczności i cech sytuacyjnych występowania tego rodzaju wydarzeń nadzwyczajnych, co umożliwi kierownictwu Policji podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia lub eliminowania tego typu zachowań w formacji. Analizę oparto na danych otrzymanych z Biura Informacyjnego Krajowego Rejestru Karnego (KRK) oraz informacjach pozyskanych z komend wojewódzkich (Stołecznej) Policji. Dane otrzymane z KRK dotyczyły 13 osób, natomiast z ww. komend Policji pozyskano dane dotyczące dodatkowo 10 osób. Wobec tych osób zostały podjęte decyzje skutkujące zwolnieniem ze służby w Policji: 7 policjantów zwolniono na podstawie art. 41 ust. 1 pkt. 4 *ustawy o Policji*, tj. ze względu na skazanie prawomocnym wyrokiem sądu, 6 policjantów zwolniono na podstawie art. 41 ust. 2 pkt. 9 *ustawy o Policji*, tj. ze względu na upływ 12 miesięcy zawieszenia w czynnościach służbowych, 6 policjantów zwolniono na podstawie art. 41 ust. 3 *ustawy o Policji*, tj. na własną prośbę, 3 policjantów zwolniono na podstawie art. 41 ust. 1 pkt. 1 *ustawy*

o *Policji*, tj. ze względu na orzeczenie trwałej niezdolności do służby przez komisję lekarską, a 1 policjant został zwolniony na podstawie z art. 41 ust. 1 pkt 8 *ustawy o Policji*, tj. z uwagi na oczywistość popełnienia czynu o znamionach przestępstwa.

W wyniku przedmiotowej analizy Komendant Główny Policji, polecił kierownikom jednostek i komórek organizacyjnych Policji, w przypadku zaistnienia zachowania funkcjonariusza Policji mogącego stanowić przestępstwo dokonanie rzetelnej oceny okoliczności zdarzenia pod kątem możliwości występowania przesłanek uzasadniających przeprowadzenie postępowania administracyjnego w trybie art. 41 ust. 2 pkt 8 lub pkt 5 *ustawy o Policji*, skutkującego zwolnieniem funkcjonariusza ze służby w Policji. Natomiast w celu przeciwdziałania zachowaniom mogącym stanowić przestępstwo z art. 246 *k.k.*, Komendant Główny Policji polecił m.in. wzmocnienie funkcji nadzoru ze strony przełożonych policjantów, poprzez dokonywanie cyklicznego przeglądu pomieszczeń służbowych, gdzie wykonywane są czynności z osobami doprowadzonymi, zatrzymanymi lub innymi pozostającymi w dyspozycji funkcjonariuszy, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości niezwłocznego ich wyjaśniania i reagowania, a także zintensyfikowanie procesu szkolenia i doskonalenia zawodowego, zmierzające do wykształcenia wśród policjantów szczególnej wrażliwości na poszanowanie praw człowieka.

Dodatkowo Komendant Główny Policji polecił wykorzystanie wyników omawianej analizy w ramach doskonalenia zawodowego policjantów, a także podniesienia poziomu i jakości nadzoru sprawowanego przez przełożonych każdego szczebla nad pracą podległych im funkcjonariuszy w jednostkach terenowych Policji oraz pracą tych jednostek.

Z wyrazami szacunku

Otrzymuje: Sekretariat Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

